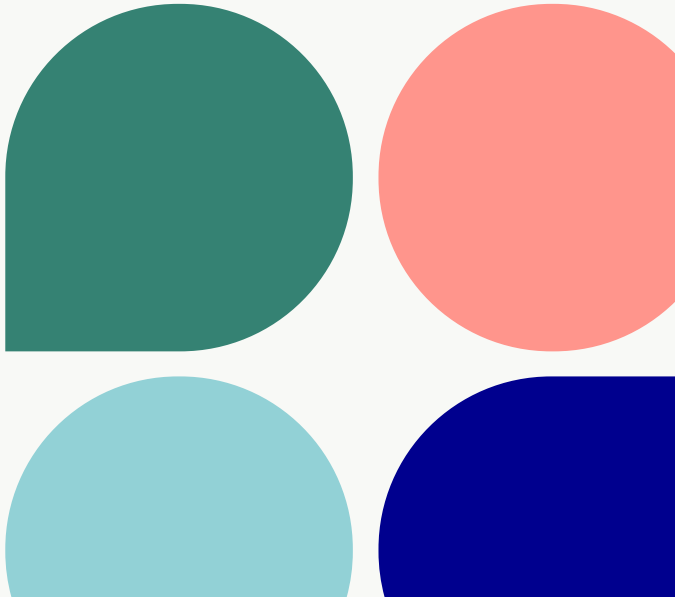
Lupa- ja valvontavirasto

Kirjastot eurooppalaisessa ja suomalaisessa tulevaisuudessa?

YKN kokous Seinäjoki 2026

Vahvempi Eurooppa yleisten kirjastojen avulla

- Komission raportin virallinen julkaisutilaisuus oli viime viikolla Dublinissa.
- Suomennettu versio on valmistunut: https://okm.fi/julkaisu?pubid=URN%3AISBN%3A978-952-415-024-8
    - *Vahvempi Eurooppa yleisten kirjastojen avulla : Jatkuvat investoinnit yleisiin kirjastoihin ja niiden monitahoisen roolin tukemiseen tuottavat hyötyä niin yhteiskunnan, kulttuurin kuin demokratian kannalta*

Lupa- ja valvontavirasto

Yhteiskunnalliset haasteet + esimerkit Euroopasta

- Elinikäisen oppimisen edistäminen lukutaitoisessa ja osaavassa yhteiskunnassa.
- Kulttuurin saatavuuden varmistaminen ja rikkaan ja monimuotoisen kulttuuriekosysteemin edistäminen.
- Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen ja yhteisöjen vahvistaminen.
- Digitaalisen kuilun kaventaminen.
- Demokratian vahvistaminen ja resilienssi.
- Taloudellisen kilpailukyvyn, kehityksen, työllisyyden ja kasvun edistäminen.
- Ympäristökestävyyden edistäminen.
- Terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen.
- Kaupunkien ja maaseudun kehittämisen tukeminen.
- Resilienssin parantaminen kriiseistä ja katastrofeista selviytymiseksi.

Raportin käsittely seuraavilla puheenjohtajakausilla

- Liettua, Kreikka, Italia, Latvia, Luxemburg, Alankomaat, Slovakia, Malta
- Liettua järjestää kaksipäiväisen tilaisuuden maaliskuun alussa. Kreikka järjestää tilaisuuden syksyllä.
- Julkaisusta halutaan myös muutoksen ajuri eikä vain listaksi, jossa rasteja voi laittaa ”asia hoidettu”
- Vaikka jokaisella maalla on myös omia asioita agendalla, ollaan sinne nostamassa myös asioita tältä OMC-raportilta.
- Tällä tavalla voimme myös varmistaa, että julkaisu tulee pysymään esillä ja päätöksenteon tukena, myös seuraavaan kulttuurin työsuunnitelmaan.
- EU-tason rahoitusmahdollisuuksia pyritään kirjastojen osalta lisäämään – siiten niitä vain pitäisi saada Suomeen.

Riippumattomuus ja luottamus. Yleiset kirjastot palvelevat kaikkia yhteiskunnan jäseniä puolueettomasti. Riippumattomuus on niiden työn perustana oleva keskeinen julkinen arvo.

Yhteistyö. Kumppanuudet kuntien, kulttuurijärjestöjen, koulutuksen järjestäjien, hyvinvointipalvelujen ja demokraattisten instituutioiden kanssa ovat olennaisen tärkeitä monitahoisten roolien täyttämiselle.

Yhteisön palveleminen. Yleiset kirjastot ottavat paikallisyhteisönsä tarpeet huomioon ja vastaavat niihin. Kirjastot kuuluvat elintärkeään sosiaaliseen infrastruktuuriin koulujen, sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon rinnalla. Ne edistävät hyvinvointia, suojelevat haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä ja varmistavat peruspalvelujen tasapuolisen saatavuuden.

Yhteiskehittäminen. Yleisiä kirjastoja muokkaavat sekä kirjastoammattilaiset että heidän palvelemansa yhteisöt, ja niillä on toimintaa kirjastoissa ja kirjaston ulkopuolella, fyysisissä ja digitaalisissa tiloissa sekä yhteistyössä paikallisten kumppaneiden kanssa.

Yleisten kirjastojen toimintaympäristöä ja keskeisiä elementtejä

- **Kirjastojen tehtävän turvaava kansallinen lainsäädäntö -** Maksuton ja tasavertainen pääsy, elinikäinen oppiminen ja lukutaito, säilyttäminen ja monimuotoisuus, sosiaalinen osallisuus ja yhteenkuuluvuus, digitaalinen osallisuus
- **Kirjaston kehitystä tukevat kansalliset strategiat:** Kirjastolainsäädännön lisäksi selkeät kansalliset strategiat voivat vaikuttaa suoraan kirjastopalvelujen kasvuun ja laatuun ohjaamalla investointien ja politiikan johdonmukaisuutta.
- **Hallinto ja rahoitus kirjastojen tukena -** koordinoitu monitasoinen vastuu lainsäädännössä tarjoaa vakautta.
- **Kirjastoammattilaiset voimanpesänä** - Ilman ammatillisen kasvun tukea erot pienempien, aliresursoitujen kirjastojen ja suurempien, paremmin varusteltujen laitosten välillä kasvavat.
- **Eurooppalainen tiedon tuotanto, EU rahoitus ja yhteistyö yhtenäiselle pohjalle**

Suositukset:

- Laaditaan kattava kirjastojen kehittämisen keinovalikoima, jolla tuetaan strategista suunnittelua ja vahvistetaan kirjastojen edellytyksiä kaikilla tasoilla.
- Kaikkialle strateginen tavoite päästä vuoteen 2030 mennessä vähintään kehityksen välivaiheeseen valtaosassa kymmenestä yksilöidystä yhteiskunnallisesta haasteesta.
- Laaditaan perusta kirjastostrategioille kaudelle 2030–2040.
- Sisällytetään nykyisen työryhmän jatkotoimet kulttuuria koskevaan EU:n työsuunnitelmaan 2027–2030, ja annetaan sen jälkeen asiaankuuluvat neuvoston päätelmät.
- Järjestetään vuosittain Euroopan kirjastoviikko, jolla juhlistetaan kirjastoja ja lukemisen lisäksi niiden muita monitahoisia rooleja eri puolilla Eurooppaa sijaitsevissa kirjastoissa toteutettavilla temaattisilla toimilla ja tapahtumilla ja edistetään monialaista yhteistyötä kaikilla tasoilla.

Kasvupolku

Kasvupolku yleisten kirjastojen monitahoisten roolien kehittämistä varten.

Tarvitaan joustava kehittämismalli, jossa otetaan huomioon kirjaston lähtökohta ja tarjotaan kasvuväylä monien yhteiskunnallisten roolien omaksumiseen ja yhdistämiseen.

Jatko Suomessa?

- Kirjastolaki 10 vuotta tilaisuudssapidämme työpaja tähän julkaisuun liittyen.
- Olen lupautunut esittelemään julkaisua paikallistasolla.
- Toivon tietenkin kommentteja julkaisusta ja kuulen toiveita jatkoon liittyen.
- Toivon, että tutkitte jokaisen yhteiskunnallisen haasteen kohdalle esiteltyjä menetelmiä ja “parastakaa”.

